

Nationellt kompetenscentrum anhöriga och Svenskt Demenscentrum

Redovisning av 2016 års verksamhet

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2017-3-62

Publicerad www.socialstyrelsen.se, mars 2017

Förord

Socialstyrelsen fick 2006 i uppdrag av regeringen att etablera nationella kunskapscentrum på anhörig- respektive demensområdet. Syftet var att stimulera en nationell kunskapsutveckling inom dessa angelägna verksamhetsområden. I uppdraget betonade regeringen att kunskapscentrumens arbete skulle utvecklas så att resultaten skulle kunna vara till nytta för yrkesverksamma i deras direkta möten med de äldre, med personer med funktionsnedsättning och med deras anhöriga.

I denna rapport redovisar Socialstyrelsen kunskapscentrumens verksamhet 2016 och visar att det bedrivs en omfattande och målinriktad verksamhet som på olika sätt bidrar till att utveckla en vård och omsorg och ett anhörigstöd av god kvalitet.

Socialstyrelsen finner att centrumen är väletablerade i sina respektive nationella stödfunktioner. De bidrar till att utveckla vården och omsorgen om äldre och stödet till personer med funktionsnedsättning och till deras anhöriga.

Utredaren Sanja Magdalenic har varit ansvarig projektledare för denna rapport. Ansvarig enhetschef har Elisabeth Wärnberg Gerdin varit.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	8
Uppdraget till Socialstyrelsen	8
Bakgrund	8
Kompetenscentrumens uppdrag	8
Metod och genomförande	10
Redovisning av verksamheten 2016	11
Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka)	11
Svenskt Demenscentrum (SDC)	23
Socialstyrelsens avslutande kommentarer	30
Referenser	31
Bilaga 1. Ekonomisk redovisning Nka	33
Bilaga 2. Ekonomisk redovisning SDC	34
Bilaga 3. Publikationer Nka	35
Bilaga 4. Publikationer SDC	38

Sammanfattning

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att följa upp verksamheten vid Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) och Svenskt Demenscentrum (SDC). Detta är den tionde återrapporteringen av verksamheten vid de båda kompetenscentrumen och den omfattar verksamheten 2016.

Mot bakgrund av centrumens verksamhetsberättelser finner Socialstyrelsen att såväl Nka som SDC har bedrivit en omfattande verksamhet inom sina respektive angelägna områden. Kompetenscentrumens redovisningar vittnar om bred kompetens, hög produktivitet och att Nka och SDC har fungerat som en samordnande nationell stödfunktion inom sina respektive områden. Socialstyrelsen kan konstatera att centrumens respektive verksamhet bedrivs i enlighet med angivet uppdrag.

Under 2016 har Nka fortsatt att arbeta med implementering av anhörigstöd, konsultstöd, utveckling av metoder och verktyg, lättillgängliga kunskapskällor, kunskapsspridning och kunskapsutbyte, kunskapsstöd till personer med flerfunktionsnedsättning samt internationellt samarbete.

Nka:s uppdrag omfattar alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning. Nka har bedrivit en omfattande konferens- och utbildningsverksamhet för att sprida kunskap och utveckla samt stärka utbildningar inom anhörigområdet. Centrumet har även påbörjat ett arbete med att införa en systematisk kvalitetsuppföljning av sitt eget arbete.

Verksamheten vid SDC har fokuserat på implementering av utbildningspaketet Nollvision och på uppföljning och spridning av webbutbildningar i Demens ABC Plus-serien samt av Checklista demens i dess två varianter Hemtjänst respektive Särskilt boende. Under året har centrumet även arbetat med en fortsatt spridning av webbutbildningen Demens ABC.

SDC har kontinuerligt uppdaterat sin webbportal, där det även tillhandahåller den webbaserade utbildningstjänsten Jobba säkert med läkemedel. Dessutom har centrumet spridit information och forskning om demensområdet i både tryckt och elektronisk form. Under 2016 har SDC varit medarrangör och deltagit i ett stort antal konferenser och seminarier samt medverkat i ett flertal projekt med andra finansiärer.

Inledning

Uppdraget till Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har i uppdrag av regeringen att följa upp att verksamheterna vid de nationella kompetenscentrumen Nka och SDC bedrivs i enlighet med angivet uppdrag (S2017/01222/FST). I uppdraget ingår att myndigheten ska lämna sin redovisning senast den 31 mars årligen.

Bakgrund

Socialstyrelsen fick 2006 i uppdrag av regeringen att utveckla ett nationellt kunskapscentrum för vård och omsorg om äldre, där även anhörigfrågor och demensfrågor skulle ingå. Efter dialog med regeringen konkretiserades uppdraget till att omfatta två nationella kunskapscentrum: ett för anhörigfrågor och ett för demensfrågor. I uppdraget till Socialstyrelsen ingick även att finansiera centrumen och ansvara för redovisningen av centrumens verksamhet till regeringen.

Nka och SDC inrättades 2008 och har bedrivit sin verksamhet utifrån ettåriga regeringsuppdrag som formuleras i Socialstyrelsens regleringsbrev.

På regeringens uppdrag gjorde Linköpings universitet 2011 en utvärdering av kompetenscentrumens verksamhet. Utvärderingen konstaterade att de båda centrumen svarade väl mot behovet av ökad kunskap och ökat stöd inom sina respektive områden. Den övergripande slutsatsen av utvärderingen var att centrumen skulle få fortsätta att vidareutveckla sina verksamheter utifrån sina olika förutsättningar och med delvis skilda strategier. Socialstyrelsen instämde i slutsatserna och fann att myndigheten därmed hade fullgjort regeringsuppdraget att etablera centrumen.

Socialstyrelsen har sedan starten fått årliga uppdrag i myndighetens regleringsbrev att svara för centrumens finansiering och följa upp centrumens verksamhet. Denna rapport avser verksamheten vid Nka och SDC 2016 och är den tionde rapporteringen.

Kompetenscentrumens uppdrag

Det övergripande uppdraget för Nka och SDC som regeringen formulerade i uppdraget till Socialstyrelsen 2015 är att de genom sin verksamhet ska bidra till högre kvalitet och produktivitet inom sina områden (dnr S2015/3491/FST). Verksamheternas huvudsakliga uppgift är att vara ett expertstöd till kommuner, landsting och enskilda utförare. I Nka:s uppdrag ingår även att ge råd och stöd till enskilda. Verksamheterna ska genomsyras av ett jämlikhetsperspektiv och uppmärksamma könsrelaterade skillnader och konsekvenser inom anhörigstödet och demensområdet. I båda centrumens uppdrag ingår att

- samla in, strukturera och sprida kunskap

- utforma och sprida informations- och utbildningsmaterial
- utforma samt vara aktiva medaktörer vid konferenser etc.
- sammanställa utvärderingar och forskningsresultat
- verka för att kunskapsutvecklingen ges en mera praktisk och tillämpbar inriktning
- vara en länk mellan forskning, praktik och beslutsfattare
- fungera som ett nav i ett nationellt nätverk av FoU-verksamheter
- fungera som en samordnande nationell kontaktpunkt för frågor inom området när det gäller nordiskt samarbete, med andra länder och internationella organisationer, till exempel i fråga om utbyte av kunskap, erfarenheter och information

Därutöver har respektive centrum specifika uppdrag enligt följande.

Särskilt om Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Kompetenscentrumets huvuduppdrag är att

- stödja och underlätta ett utvecklingsarbete och implementering av anhörigstöd till kommuner, landsting och enskilda utförare. Utveckling av metoder för ett individuellt och familjeorienterat anhörigstöd ska prioriteras
- fungera som en länk mellan forskning och praktik samt utveckla och förmedla metoder och verktyg
- bidra till utveckling av metoder och verktyg samt till systematisk spridning och uppföljning av dessa
- sammanställa samt förmedla forskningsresultat och bästa tillgängliga kunskap inom området.

Verksamhetsområdet ska innefatta alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning. Kompetenscentrumet ska

- särskilt uppmärksamma könsrelaterade skillnader och konsekvenser i anhörigstödet
- särskilt uppmärksamma anhörigstöd i ett interkulturellt perspektiv
- särskilt bidra till att underlätta förutsättningen för att kombinera rollen som anhörig med arbetslivsdeltagande och god hälsa
- stödja och utveckla hälso- och sjukvårdens roll och ansvar när det gäller stödet till anhöriga
- när det gäller barn som anhöriga särskilt bidra till sådant stöd att anhörigas svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång.

Särskilt om Svenskt Demenscentrum

I uppdraget ingår att tillhandahålla den webbaserade utbildningstjänsten Jobba säkert med läkemedel, vilken syftar till att ge grundläggande baskunskaper i att

- ge läkemedel i rätt tid
- ge god omvårdnad som komplement och alternativ till läkemedel
- känna igen risker och uppmärksamma, reagera och signalera vid förändringar
- förstå roll och ansvar vid delegering

- uppmärksamma symtom vid diabetes och ge insulin.

Metod och genomförande

Uppföljningen består dels av en redovisning av de verksamhetsberättelser som kompetenscentrumen årligen skickar in till Socialstyrelsen, dels av en bedömning av huruvida centrumens verksamhet, med utgångspunkt i dessa verksamhetsberättelser, bedrivs i enlighet med angivet uppdrag. Bedömningen mot uppsatta villkor för centrumens uppdrag redovisas sammanfattande i rapportens avslutande kommentarer.

Varje centrum skickar årligen in till Socialstyrelsen även en ekonomisk redovisning och en publikationslista. Dessa bifogas Socialstyrelsens rapport i sin ursprungliga form. För Nka:s ekonomiska redovisning och publikationslista se bilaga 1 respektive 3. SDC:s ekonomiska redovisning och publikationslista återfinns i bilaga 2 respektive 4.

Redovisning av verksamheten 2016

Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka)

Nka:s verksamhetsområde har successivt utvidgats till att nu omfatta alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning. Socialstyrelsen fördelade 9 500 000 kronor till Nka år 2016.

Verksamhetens styrgrupp utgörs av Ritva Gough (ordförande), Ann-Marie Högberg, Margareta Lundberg Rodin, Arne Sjöberg, Kristiina Heikkilä, Monica Forsberg och Eva Borgström. I ledningsgruppen ingår Lennart Magnusson och Elizabeth Hanson, som även är adjungerade i styrgruppen. Vid slutet av 2016 hade Nka 13 medarbetare.

Samverkande parter i Nka är Linnéuniversitetet, Landstinget i Kalmar län, FoU Sjukhärad Välfärd vid Högskolan i Borås, Länssamordnarna för anhängstöd i Norrland, Anhörigas Riksförbund (AHR), Riksförbundet För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (FUB) och Regionförbundet i Kalmar län. Den sistnämnda parten är dessutom samordnande huvudman för verksamheten. Parterna utgör verksamhetens styrgrupp som har möten fyra gånger per år. Regionförbundets representant är ordförande för styrgruppen.

Nka:s verksamhetsidé bygger på ett evidensbaserat förhållningssätt, arbete i partnerskap och e-lärande. Det evidensbaserade förhållningssättet avser att bidra till och stödja implementering och utveckling av metoder och verktyg för anhängstöd genom arbete i partnerskap med olika kunskapsbärare, till exempel anhöriga, brukare och deras organisationer, vård- och omsorgspersonal, andra professionella (skolpersonal, polis), beslutsfattare samt forskare. E-lärande utgör en grundkomponent i arbetet med kunskapstransformation och kunskapsutbyte för att göra verksamheten lättillgänglig för alla intresserade i hela landet.

Under 2016 påbörjade Nka ett arbete med att införa en systematisk kvalitetsuppföljning av centrumets eget arbete. En del i det har varit en utvärdering av arbetet med blandade lärande nätverk som har resulterat i tre rapporter, varav den första publicerades 2016 och de andra två kommer att publiceras 2017.

Verksamhet 2016

Under 2016 har Nka:s verksamhet inriktats på följande områden:

- implementering av anhängstöd
- konsultstöd
- utveckling av metoder och verktyg
- lättillgängliga kunskapskällor
- kunskapsspridning och kunskapsutbyte
- kunskapsstöd till anhöriga till personer med flerfunktionsnedsättning

- internationellt samarbete.

Implementering av anhörigstöd

Under året har Nka arbetat med utveckling och implementeringsstöd hos kommuner, landsting och enskilda utförare. Nka har

- bistått Södermanlands län i att utveckla underlag för en strategi för anhörigstöd i samverkan mellan landsting och kommuner; ett arbete med blandade lärande nätverk har påbörjats med stöd av Nka i tre delar av länet.
- medverkat i och stött framtagningen av en strategi och handlingsplan för patient-, brukar-, anhörig och medborgardelaktighet i Kalmar län; Nka är även adjungerat till Funktionshinderrådet i Kalmar län
- bistått och medverkat i ett projekt i samverkan med huvudmännen i nordöstra Skåne för att utveckla ett effektivt stöd till barn med föräldrar med missbruksproblem
- utvecklat utbildningsmaterial och anordnat lärandeseminarier för policy-skapare och utvecklare för implementering av § 2 g i hälso- och sjukvårdslagen, barn som anhöriga inom ambulans- och akutsjukvården i samverkan med Socialstyrelsen och Ambulansverksamheten i Halland
- i samverkan med Socialstyrelsen tagit fram och publicerat ett fortbildningspaket på webbplatsen för kompetensutveckling av personal inom förskolan avseende barn som anhöriga
- arrangerat blandade lärande nätverk om anhöriga och personer med psykisk ohälsa
- medverkat i arbetet med det nationella nätverket för länssamordnare för anhörigkonsulenter programgrupp samt medverkat vid de årliga seminariedagarna under temat anhöriga och välfärdsteknologi
- i samverkan med Socialstyrelsen bjudit in till ett två-dagars introduktionsmöte vid ett nationellt nätverk avseende barn som anhöriga
- varit inbjudet till tre regionala nätverk för anhörigkonsulenter i Stockholm, Jämtland och Kalmar.

Konsultstöd

Nka erbjuder konsultstöd till följande målgrupper: anhöriga och deras idéburna organisationer, personal, beslutsfattare, utvecklare och policy-skapare.

Under året har Nka på uppdrag av regeringens särskilda utredare avseende en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen tagit fram rapporten *Kvalitet i äldreomsorg ur ett anhörigperspektiv*. Rapportens tydligaste resultat är vikten av trygghet för både anhörig och äldre närstående. Andra viktiga teman i resultatet är tillhörighet, delaktighet, betydelsefullhet och samverkan och rapporten uppmärksammar även olikheter i bemötandet av anhöriga och äldre närstående baserade på kön, etnicitet, klass, sexuell läggning och funktionsnedsättning. För att öka spridningen av rapporten har en kortversion utarbetats. Dessutom är ett webinarium planerat till våren 2017.

Vidare har Nka lämnat remissvar på dels Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vårdgivares systematiska patientsäkerhetsarbete med tillhörande konsekvensutredning, dels en motion från Stockholms stad om rätt till äldreboende. Nka har även ingått i regeringens referensgrupp avse-

ende Utredningen om beslutsoförmögna personers ställning i vård, omsorg och forskning, i Socialstyrelsens arbete kring nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom samt i Myndigheten för delaktighets referensgrupp avseende välfärdsteknologi.

Som en del av konsultstödet samverkar Nka med Linnéuniversitetet och Hälsohögskolan i Jönköping. Syftet är att stödja sju hälso- och sjukvårdsverksamheter, sju individ- och familjeomsorgsverksamheter och tio idéburna organisationer i att införa och utveckla arbetet med systematisk uppföljning av barn i utsatta situationer. Denna verksamhet kommer att fortsätta och utvidgas till att omfatta alla grupper av anhöriga. Som en följd av arbetet med systematisk uppföljning har Nka kontaktats och gett stöd till företaget Journal digital i företagets arbete med journaldokumentation och systematisk uppföljning.

Våren 2016 var Nka inbjudet till en fokusgrupp hos Socialstyrelsen om föräldraskapsstöd till föräldrar till barn med funktionsnedsättningar. Fokusgruppen vände sig till olika professioner och fokuserade på det praktiska arbetet med att ge stöd.

Under hösten var Nka inbjudet av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd att medverka i och bidra med erfarenheter och verksamheter vid workshopen Hur möter vi barnfamiljer som kommit till Sverige? Utöver Nka deltog 20 representanter från olika myndigheter.

Vidare har Nka medverkat i Socialstyrelsens möte med myndigheter och verksamheter om insatser för kunskapsspridning och utvecklingsarbete avseende späda barn. Nka kommer att genomföra fyra webinarier om späda barn utifrån olika teman 2017, och hösten 2017 kommer Nka vara medarrangör vid en nationell konferens om späda barn.

I november 2016 medverkade Nka med en muntlig presentation om anhöriga och anhörigstöd i Sverige vid ett studiebesök av 17 deltagare i en rumänsk delegation. Studiebesöket anordnades av Socialdepartementet inom ramen för programmet Joint declaration of cooperation in the area of social policy between Sweden and Romania.

Nka har även fortsatt ge konsultstöd till samtliga målgrupper genom fliken Frågor och svar, som är en av de populäraste sidorna på Nka:s webbplats. Här kan besökare ställa frågor och söka bland tidigare frågor och svar. Under 2016 har Nka fått 191 frågor från anhöriga. Vanligen berör frågorna rättigheter, lagar och ekonomi.

Utveckling av metoder och verktyg

För att utveckla och bidra till metodutveckling och verktyg för stöd till anhöriga samt systematisk spridning och uppföljning av metoder och verktyg skapade Nka i maj 2016 fliken Metoder och verktyg, på centrumets webbplats. Här presenteras egna och olika samarbetspartners metoder och verktyg, till exempel blandade lärande nätverk, planeringsinstrumentet COAT, lärande och stödjande nätverk, studiecirkelmaterialet *När jag inte finns längre* samt systematisk uppföljning. Fliken blev snabbt populär och besöktes vid drygt 7 000 tillfällen 2016.

Under 2016 deltog Nka i utarbetandet av en ansökan till Allmänna arvsfonden om metodutveckling för att öka delaktighet och självständighet för

vuxna med flerfunktionsnedsättning. Huvudsökande är FUB; övriga medsökande är DART kommunikations- och dataresurscenter¹ samt Arbetsterapeuterna Sverige.

Nka bidrar också med metodstöd, förvaltning och spridning av metoder och verktyg från olika Allmänna arvsfondsprojekt där Nka varit involverat i. Ett exempel är studiecirkelmaterialet *När jag inte finns längre*, vilket är ett studiecirkelmateriel för anhörigkonsulenter och andra intresserade utvecklat av Bräcke diakoni för att stödja äldre anhöriga till barn med funktionsnedsättning. Materialet finns på Nka:s webbplats. Via videokonferenser ger Nka stöd till studiecirkelledare som vill använda studiecirkelmaterialet. Ett annat exempel är projektet Det outsagda, som drivs av Handikappförbunden (HSO) där material och filmer tas fram om sådant man inte talar om i familjer med funktionsnedsättning. Detta material kommer att lanseras våren 2017 på Nka:s webbplats.

Nka ingår i arbetsgruppen Anhörigfrågor inom nätverket Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH) och bidrar med teori och metodstöd till NSPH:s Anhörigprojektet. Nka bidrar med teori och metodstöd avseende anhörigperspektivet till olika FoU-projekt. Bland annat ingår Nka i en referensgrupp till det palliativa registret som ska utveckla en app för egenvård till cancersjuka patienter och deras anhöriga. Projektet finansieras av Cancerstiftelsen i Kalmar län.

Lättillgängliga kunskapskällor

Nka har uppdaterat sitt virtuella bibliotek med referenser till ny litteratur inom anhörigområdet. Ett utvecklingsarbete har också inletts för att göra det ytterligare lättillgängligt och integrera webbplatsens flik Publicerat som en del av biblioteket.

Under 2016 har Nka publicerat sju kunskapsöversikter och åtta rapporter, varav sju inom ramen för rapportserien Barn som anhöriga i samverkan med Linnéuniversitetet. Några områden som kunskapsöversikterna fokuserar på är anhöriga till äldre med psykisk ohälsa samt anhöriga som ger insatser till närstående med stroke. Nka har också publicerat uppdaterade versioner av centrumets kunskapsöversikter dels om anhöriga som kombinerar förvärvsarbete med anhörigomsorg, dels om individualisering, uppföljning och utvärdering av stöd till anhöriga. I en av rapporterna presenteras resultaten av en kartläggning av stödet till anhöriga samt erfarenheter från åtta kommuner under perioden 2010–2013.

De kunskapsöversikter och rapporter som Nka publicerade 2016 i serien Barn till anhöriga har fokus på följande teman:

- stödprogram riktade till barn och/eller föräldrar när en förälder missbrukar alkohol eller andra droger
- effekter av anknytningsbaserade interventioner för yngre barn och deras omvårdnadspersoner
- barn till föräldrar med cancer – hur många som berörs och konsekvenserna i ett livsloppsperspektiv

¹ DART är ett kommunikations- och dataresurscenter för personer med funktionsnedsättning, som tillhör Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

- samverkan kring gravida med missbruksproblem
- barn och unga som utövar omsorg.

Några av kunskapsöversikterna samt resultatet från de externfinansierade samverkansprojekten har publicerats i fem vetenskapliga artiklar. Kunskapsöversikterna och rapporterna finns tillgängliga i pdf-format på Nka:s webbplats och merparten kan även beställas i tryckt form.

Kunskapsspridning och kunskapsutbyte

För att sprida kunskaper om anhängigområdet arbetar Nka med samverkans- och utvecklingsprojekt, en interaktiv webbplats, sociala medier, nyhetsbrev, webinarier, lärande nätverk, webbutbildningar, internetbaserade kurser, konferenser och seminarier.

Under året har Nka och SDC planerat ett gemensamt samverkansprojekt med Alzheimerfonden och Demensförbundet. Syftet är att öka medvetenheten om yrkesverksamma anhängig situation i allmänhet och om yrkesverksamma anhängiga till personer med demenssjukdom.

Nka:s interaktiva webbplats har blivit en alltmer populär och välbesökt kunskapskanal. Under 2016 hade webbsidan dagligen fler än 350 besökare och 1 600 sidvisningar. Antalet nya besökare har ökat och utgör två tredjedelar av besökarna. På webbplatsen finns bland annat *Nka Play* med 489 filmer, varav 66 handlar om anhängiga i olika åldrar vilka berättar om sin livssituation och sina erfarenheter. Övriga visar föreläsningar, presentationer från konferenser och reportage. En av de mest sedda filmerna, med 10 visningar per vecka, är Nka:s första filmade reportage där professor emeritus Birgitta Odén berättar om hur synen på vård och omsorg har förändrats över tid.

Nka har fortsatt att öka sin närvaro och aktivitet i sociala medier. Inlägg på Nka:s Facebook-sida läses av mer än 7 000 personer per vecka, och korta filmer som lagts ut på Facebook-sidan för att marknadsföra aktiviteter och material har visats 5 250 gånger 2016. Nyhetstjänsten för media, *My Newsdesk*, har haft drygt 15 000 visningar. På Twitter har antalet följare ökat med 25 procent till 377 följare. För dem som saknar internet erbjuder centrumet personlig kontakt.

Under 2016 började Nka ge ut ett elektroniskt nyhetsbrev. Nyhetsbrevet skickas till 6 000 prenumeranter två gånger i månaden. Vidare publicerar Nka ett tryckt nyhetsmagasin två gånger om året, vilket distribueras med post till 1 500 prenumeranter och delas ut vid aktiviteter där Nka deltar. Nka skriver också fyra gånger per år i tidskriften *Äldre i centrum*, Anhörigas Riksförbunds tidskrift *Vi anhöriga* och FUB:s tidskrift *Unik*. Under 2016 har Nka även bidragit med reportage i tidskriften *Föräldrakraft* och Riksförbundet för social och mental hälsas tidskrift *Revansch*. Information om Nka:s aktiviteter publiceras också i Eurocarers nyhetsbrev som kommer ut var fjortonde dag.

Dessutom har Nka under året erbjudit fem webinarier. Webinarierna når ut till hela landet och ersätter de tidigare regionala mötesdagarna. Intresset för att delta har varit stort. På många orter har grupper med personal och anhängiga deltagit tillsammans. Följande teman har behandlats:

- Om webbutbildningen Stöd till anhöriga. Två tillfällen med deltagare från totalt 140 orter.
- Om sömn och sömnsvårigheter hos barn och unga med flerfunktionsnedsättning och deras föräldrar. Deltagare från 122 orter.
- Om stödprogram till anhöriga som ger insatser till närstående med stroke. Deltagare från 81 orter.
- Om stöd till anhöriga till äldre med psykisk ohälsa. Deltagare från 88 orter.

Efter varje webinarium har deltagarna fått frågor om hur de upplevt webinarierna och de har även fått ge förslag på vidareutveckling och teman för kommande seminarier. Webinarierna upplevs som mycket intressanta och som ett bra sätt att kommunicera och deltagarna har efterfrågat fler webinarier inom ett stort antal olika områden.

Nka har också genomfört lärande nätverk för att stödja studiecirkelledare i deras användning av materialet *Delaktighet och stöd*. Sju anhängkonsulenter samt Anhörigas Riksförbund har deltagit vid tre tillfällen via videokonferenssystemet Adobe Connect.

Under 2016 har Nka, i samverkan med Röda Korset och Anhörigas Riksförbund, utvecklat en tredje webbutbildning, Anhöriga i fokus – samverkan mellan offentlig verksamhet, frivilliga och intresseorganisationer. Webbutbildningen lanseras i början av 2017.

Nka har sedan 2015 två grundläggande webbutbildningar. Den första webbutbildningen, Barn som anhöriga – våga fråga, avser att stödja införandet av § 2 g i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Hittills har drygt 6 250 personer tagit del av utbildningen, främst sjuksköterskor, kuratorer, undersköterskor och skötare men också psykologer, sjukgymnaster och läkare inom landstingen. Dessutom har fler än 335 anställda inom Västra Götalandsregionen deltagit i utbildningen i grupp liksom 42 anställda inom Landstinget i Kalmar län och Lidköpings kommun.

Den andra webbutbildningen, Utveckla stöd till anhöriga, vänder sig till personer som arbetar inom äldre- och funktionsnedsättningsområdet och som möter människor som har drabbats av sjukdom eller som har en funktionsnedsättning. Hittills har fler än 2 650 personer tagit del av utbildningen, främst undersköterskor, anhängkonsulenter och omvårdnadspersonal. I flera kommuner är utbildningen en del av kompetensutvecklingen för grupper av personal och genomförs i grupp. I Lerums kommun har all personal inom boende och sysselsättning samt dagverksamhet för personer med minnessvikt genomfört utbildningen. Även stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen och Farsta i Stockholm samt kommunerna Limhamn, Gävle, Huddinge, Lidköping, Eskilstuna och Lund har genomfört utbildning i grupp. Sammanlagt har 400 anställda tagit del av utbildningen. För att stödja personer som leder dessa utbildningar har två webinarier genomförts.

Inom utbildningsområdet har Nka, i samverkan med Linnéuniversitetet, även genomfört en kurs på masternivå, Barn som anhöriga, om 7,5 högskolepoäng. Totalt 450 personer ansökte till kursen varav 250 förstahandssökande och 50 studenter antogs. Till utlysning för våren 2017 ansökte 387 personer, varav 224 förstahandssökande.

Under 2016 medverkade Nka i ett flertal konferenser och seminarier för att sprida kunskaper om anhörigområdet.

I samverkan med NSPH, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Studieförbundet Vuxenskolan var Nka hösten 2016 medarrangör vid en inspirationsdag om anhöriga och psykisk ohälsa, där 100 deltagare samlades. Nka har även presenterat, haft utställning, filmat och publicerat presentationerna från dagen på sin webbplats. Vidare var Nka medarrangör vid en regional mötesdag om anhörigfrågor vid samverkan mellan kommunerna och landstinget i Värmlands län. Vid mötesdagen deltog 100 personer.

Inom området Barn som anhöriga har Nka medverkat vid fyra konferenser och seminarier:

- Nka var medarrangör vid en konferens i Göteborg om FAS (Fetal Alcohol Syndrome), där centrumet medverkade med en presentation. Presentationerna vid konferensen filmades och publicerades på webbplatsen. Övriga medarrangörer var Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, FoU i Väst, FAS-föreningen, Centrum för forskning och utbildning kring riskbruk, missbruk och beroende (CERA) och Specialpedagogiska skolmyndigheten. Konferensen besöktes av 75 deltagare.
- Nka filmade konferensen Barn som anhöriga, vilken arrangerades i Göteborg av Västra Götalandsregionen. Konferensen samlade 250 deltagare och presentationerna finns publicerade på Nka:s webbplats.
- Nka filmade Kjerstin Almqvists heldagsföreläsning i mars om flyktingbarn och flyktingfamiljer. Dagen arrangerades i Borlänge av Dalarnas Familjeterapiförening och Länsstyrelsen i Dalarnas län, och den samlade 300 deltagare. Föreläsningen, som är redigerad i samverkan med föreläsaren, finns nu publicerad i form av elva filmer under fliken Interkulturellt på Nka:s webbplats.
- Nka var medarrangör tillsammans med Riksförbundet Noaks Ark vid konferensen Barn som anhöriga och att leva med en familjehemlighet, vilken samlade 100 deltagare.

Nka deltog därutöver med en utställning vid skolsköterskekongressen 2016 i Stockholm, där 1 400 deltagare samlades, och vid konferensen Ett gemensamt krafttag för en jämlik hälsa för barn och unga i Kalmar län, som arrangerades av Landstinget i Kalmar län, Regionförbundet i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kalmar län samt Fryshuset. Konferensen samlade 200 deltagare.

Vidare medverkade Nka med presentationer och utställning på Anhörigriksdagen, som arrangeras årligen av Anhörigas Riksförbund (drygt 500 deltagare) och vid Framåtblickande anhörigstöd på den länsgemensamma demensdagen i Oskarshamn (280 deltagare) arrangerad av Länsgemensam ledning i samverkan inom socialtjänst och angränsande område hälso- och sjukvård i Kalmar län.

Dessutom bidrog Nka med en utställning vid Svenska Demensdagarna, som anordnades i Göteborg av Svenska nätverket för demenskunskap (1 500 deltagare) och vid Äldreomsorgsdagarna i Stockholm, som arrangerades av AB Fortbildning (1 300 deltagare).

Nka har även medverkat med presentationer vid följande tillfällen:

- föreläsning i Kalmar om barn som anhöriga för 32 skolsköterskor och skolläkare
- föreläsning i Nybro kommun om begreppet barn som anhöriga samt arbetet med dessa barn för 10 anställda och chefer vid ett uppstartmöte för samverkan mellan olika verksamheter som möter barn som anhöriga
- föreläsning i samband med arrangemang som anordnats av föreningen Balans, 50 deltagare.

Nka har även medverkat i två nationella forskningskonferenser under året:

- Mervärdet av samverkan och utmaningar i deltagarbaserad aktionsforskning vid Högskolan i Jönköping. Konferensen arrangerades av föreningarna Swedish Participatory Action Research Community (SPARC) och Swedish Interactive Research Association (SIRA), 70 deltagare.
- *Nordpro* 2016. Professionerna i mötet mellan kunskapsområdet och granskningssamhället: Förändrade villkor och nutida utmaningar. Konferensen ägde rum i Lund och arrangerades av Nordiskt nätverk för professionsforskning, 200 deltagare.

Kunskapsstöd till anhöriga till personer med flerfunktionsnedsättning

Nka:s webbplats är en viktig kanal för att nå ut med kunskapsstöd. Webbplatsen uppdateras kontinuerligt med nyheter, reportage, filmade föreläsningar och länkar.

Dessutom erbjuder Nka specifik rådgivning via telefon och e-post och frågor och svar publiceras på centrumets webbplats. Därutöver erbjuds stödgrupper via internet. Frågor som ofta ställts handlar om vilket stöd närstående och anhöriga har rätt till, vart de kan vända sig till att få stöd och hur de kan överklaga beslut. Frågan om valfrihet, inklusive rätten att själva välja gruppboende, har också varit aktuell. Anhöriga frågar också vad de kan göra om inte assistansen fungerar på ett tillfredsställande sätt, till exempel om personal uteblir och föräldrarna själva tvingas ta ansvar för de beviljade insatserna. Under 2016 kontaktade särskilt många anhöriga Nka med anledning av indragning av eller minskade timmar för personlig assistans.

Nka får också frågor av medicinsk art. De flesta frågorna kommer från anhöriga till vuxna med svåra problem, där de anhöriga upplever att de inte får tillräcklig hjälp. Nka ger dessa anhöriga allmän information inom området och hänvisar vidare till läkare med kunskap inom området.

Både anhöriga och personal vänder sig till Nka med frågor. I samband med utställningar och bokbord är det vanligt med frågor om länkar med olika former av information och om det finns möjlighet att någon från Nka kan komma och föreläsa. Vanligen hänvisar centrumets medarbetare då till de olika länkar, föreläsningar och filmer som finns på Nka:s webbplats. Centrumets erfarenhet är att det finns en stor efterfrågan på utbildningar, föreläsningar, filmer och informationsmaterial.

Nka ingår i en referensgrupp för Arvsfondsprojektet Rättvisat – mitt digitala kommunikationspass och bidrar med teori och metodstöd. Barn och ungdomar som har stora svårigheter med sin kommunikation tillhör en sårbar grupp, speciellt vid tillfällen där de byter miljö och personal. Genom kom-

munikationspasset kan de själva, eller med hjälp, spela in filmer och lägga till bilder och text, t.ex. hur det låter när hen säger ”nej”, hur hen ser ut när hen menar ”ja” och vilken skillnad det är mellan en spänning och en missnöjesyttring.

Nka har även medverkat på familjedagar, familjeläger och studiecirkel för att nå ut direkt till föräldrar och anhöriga för att föreläsa om flerfunktionsnedsättning och anhöringskap, presentera Nka:s verksamhet samt utbyta kunskaper och erfarenheter med deltagarna. Under 2016 har Nka på det sättet nått ut till 74 anhöriga vid föräldradagar på Mösseberg, en studiecirkel i Ale och ett familjeläger på Furuboda i Åhus. En mötesdag arrangerades i Göteborg med närmare 100 deltagare, med temat Att vara anhörig till någon med funktionsnedsättning. Mötesdagen anordnades i samverkan med HSO, Västra Götaland, FUB Västra Götaland, Studieförbundet Vuxenskolan och ABF. Presentationerna filmades och har publicerats på Nka:s webbplats.

Nka har också medverkat med bokbord och informationsmaterial vid utbildningar, konferenser och möten, arrangerade av idéburna organisationer: en fortbildningshelg för FUB:s ideellt arbetande rådgivare, tre konferenser arrangerade av Riksförbundet för Rörelsehindrade barn och Ungdomar (RBU) Ett annorlunda föräldraskap i Luleå och Borås och Assistans är frihet, konferensen Sällsynta diagnoser arrangerad av föreningen Sällsynta diagnoser och Anhörigas Riksförbunds årsmöte, med sammanlagt 518 deltagare. Under våren medverkade Nka också på en nätverksträff arrangerad av Röda korset med 18 frivilliga och personal om samtal med anhöriga.

Vidare har Nka medverkat vid konferenser med viktigt innehåll för centrumets målgrupp för att kunna nå anhöriga, frivilliga och personal. Filmade konferenspresentationer och intervjuer från ett flertal konferenser har gjorts tillgängliga på Nka:s webbplats:

- slutkonferensen Verktyg för bättre hälsa, arrangerad av Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB)
- slutkonferensen Delaktighet och stöd, anordnad av Bräcke diakoni, Anhörigas Riksförbund, RBU, Studieförbundet vuxenskolan
- Kommunikationskarnevalen i Göteborg.

Totalt deltog fler än 500 personer vid dessa konferenser. Nka har dessutom medverkat med bokbord och samtal vid ett flertal konferenser:

- Funka för livet i Kristianstad,
- Intradagarna i Stockholm,
- ett nationellt nätverksmöte för Livsmedelsverket i Stockholm
- Hjärnskadekonferens i Umeå.

Sammanlagt samlade dessa konferenser fler än 2 500 deltagare.

Vid det nationella nätverksmötet för Livsmedelsverket presenterade Nka *Nka Play* och visade den film om mat och välbefinnande som centrumet har producerat. Nka ingår även i nätverkets maillista och tipsar där om centrumet samt om mat i vård, skola och omsorg för personer med funktionsnedsättning.

För att kunna nå ut till studenter och till personal som arbetar med anhörigstöd har Nka även medverkat i utbildningar och möten för sammanlagt 80

deltagare vid komvux i Lerum, en utbildning för diakoner i Västerås, en nätverksträff för anhörigkonsulenter inom Västsvenska nätverket för anhörigstödjare i Västra Götaland samt för verksamhetsutvecklare i kranskommuner till Mölndal.

Den medarbetaren hos Nka som är barnneurolog har vid nio utbildningstillfällen föreläst i Stockholm, Göteborg och Örebro för personliga assistenter och anhöriga. Vid dessa tillfällen har Nka också informerat om centrumets verksamhet, presenterat webbplatsen och visat filmer från *Nka Play*. Utbildningarna har anordnats av Föreningen Jämlikhet Assistans Gemenskap (JAG), Expo Media och SKL. Totalt har 692 personer deltagit plus personer på tre orter som vid två tillfällen deltog via videolänk.

Därtill har Nka medverkat vid fortbildning av rehabiliteringsläkare och vuxenhabiliteringsläkare i Stockholm, vid en utbildning för neurologer i norra Sverige i Umeå, en ST-kurs i Stockholm, utbildningsdagen Cerebral Visual Impairment (CVI), CVI Hjärnskada i Göteborg samt informerat blivande barnneurologer och barnneurologer vid fyra videomöten. Mer än 320 anställda inom hälso- och sjukvård omfattades av dessa utbildningar.

Nka har även informerat om centrumets verksamhet och en kommande konferens till styrelsen för Föreningen Sveriges habiliteringschefer, vilken har beslutat att vara medarrangör och utse en person till planeringsgruppen. Centrumet har också inlett en samverkan med vägledaren för vuxna med flerfunktionsnedsättning vid Habilitering & hälsa inom Stockholms läns landsting samt haft möte med verksamhetsutvecklaren vid Habilitering & hälsa i Västra Götaland. Den medarbetaren hos Nka som är barnneurolog har medverkat vid två videomöten och ett fysiskt möte med Arbetsgruppen för flerfunktionsnedsättning inom Svensk Neuropediatrik förening (SNPF) samt blivit ombedd av Svenska Barnläkarföreningen att ansvara för en arbetsgrupp om flerfunktionsnedsättningar.

Nka ingår i, och är sammankallande för, ett nätverk/en arbetsgrupp som har skapats för att planera en tvådagarskonferens om anhöriga och flerfunktionsnedsättning våren 2018. Övriga medlemmar är FUB, Synskadades Riksförbund (SRF), RBU, JAG, Sällsynta Diagnoser, Ågrenska stiftelsen, Nationella Funktionen Sällsynta Diagnoser, Stockholms läns landsting och Föreningen Sveriges Habiliteringschefer. En representant för SNPF kommer att ingå i arbetsgruppen och SNPF planerar att anordna ett expertmöte för professionella, läkare, sjuksköterskor och andra intresserade i anslutning till konferensen.

Under året har centrumet påbörjat ett arbete med en översikt om hälsa för personer med flerfunktionsnedsättning. Översikten kommer att behandla fysisk aktivitet/stillasittande och hälsa, kost och hälsa, tandhälsa, sexuell hälsa, kultur och hälsa och lek samt hälsa.

Internationellt samarbete

Under 2016 har Nka samverkat i planeringen av den andra internationella konferensen om unga omsorgsgivare och barn som anhöriga. Konferensen, som arrangerades i nordisk och EU-samverkan, kommer att genomföras i Malmö i maj 2017. Övriga samverkande parter är Linnéuniversitetet, Socialstyrelsen, Forte, Region Skåne och Malmö stad, Socialstyrelsen i Danmark,

Hälsoministeriet och det norska nationella kompetensnätverket Barnbeste samt Eurocarers.

FoU-ledaren vid Nka är vice ordförande och leder Eurocarers forskningsnätverk. Eurocarers är en paraplyorganisation för anhörigorganisationer och FoU-centrum inom anhörigområdet i EU och forskarnätverket har i samverkan med Eurocarers övriga medlemmar utarbetat ett strategidokument för forskning, vilket omfattar de mest aktuella prioriterade områdena avseende anhöriga, anhörigomsorg samt vård och omsorg vad gäller forskning och policyer på nationell nivå och EU-nivå.

Arbetet med strategidokumentet för forskning har lett till att forskarnätverket har arbetat fram gemensamma forskningsprojekt inom områdena yrkesverksamma anhöriga, unga omsorgsgivare och barn som anhöriga. Nka leder arbetet inom området unga omsorgsgivare och barn som anhöriga samt är huvudsökande i en ansökan till Horizon 2020 avseende barn och ungas psykiska hälsa och välbefinnande. Nka är också involverat i planeringen av en stor jämförelsestudie som ska kartlägga situationen för yrkesverksamma anhöriga i Europa med särskilt fokus på de mest effektiva sätten att stödja möjligheten i att kunna kombinera anhörigomsorg och yrkesarbete.

Nka samverkar även med parter i Italien, Grekland och England i Erasmus+ -projektet Care2Work och i Erasmus+ -projektet Apps for Carers samverkar man med Italien, Grekland och Portugal. Vidare samarbetar Nka med institutet Independent Academic Research Studies, International Institute i England samt Theo Gavrielides, som är institutets grundare och verksamhetschef, om sätt att motverka diskriminering och ojämlika förhållanden, om förutsättningar för unga omsorgsgivare och barn som anhöriga med utländsk bakgrund samt om mänskliga rättigheter inom vård och omsorg för anhöriga.

Nka:s FoU-ledare är medlem i redaktionskommittén för den nya tidskriften *The International Journal of Care and Caring* som lanseras i mars 2017. Tidskriften syftar till att öka kunskapen inom området genom att bygga vidare på beprövade erfarenheter och forskning.

FoU-ledare vid Nka är även medlem i den rådgivande kommittén (*advisory board*) för EU:s innovationsprogram Ambient Assistive Living Programme samt medlem i den vetenskapliga programkommittén för den nästa internationella anhörigkonferensen som kommer att hållas i Melbourne, Australien, i oktober 2017.

Under året var Nka:s FoU-ledare inbjuden att medverka vid följande seminarier och konferenser enligt följande:

- en presentation om anhöriga och e-hälsotjänster vid EU Summit on Digital Innovation for Active and Healthy Ageing i Bryssel i december, då även ett blueprint-dokument inom området lanserades – mötet var första gången som anhöriga bekräftades som en viktig partner inom hälso- och sjukvård för äldre på EU-nivå
- en paneldebatt i en diskussion om att behandla behoven och önskemålen om stöd till anhöriga till personer med demens vid ett seminarium som Världshälsoorganisationen (WHO) och Merck initierade under European Health Forum i Gastein, Österrike, i slutet av september

- som expert inom området utbildning och träning för anhöriga inför ett möte inom ramen för programmet Care Campus, vilket är en del av EIT Health Initiative, i Strasbourg i maj.

I juni medverkade Nka vid den 23:e nordiska konferensen i gerontologi med två symposier. Det ena fokuserade på metoder för att möjliggöra delaktighet för anhöriga i forskning och kvalitetsutveckling. Det andra fokuserade på den webbaserade plattformen Informcare Hub som ska vara ett stöd för anhöriga i hela EU. Nka har också medverkat med en muntlig presentation för anhäng-organisationer i Dublin om on-line stöd för anhöriga.

Nka har stöttat Carers Denmark i deras strävan att etablera sig som en idéburen organisation i Danmark och deras arbete med att anordna en första nationell anhängdag i Danmark i februari 2017.

Till detta kommer ett fortsatt medlemskap i International Alliance of Carer Organizations (IACO). Medarbetarna i Nka ingår i olika internationella forskarnätverk på anhängområdet:

- International Network for Studies Concerning Older Adults (INSCOA)
- Association for the Advancement of Assistive Technology in Europe (AATE)
- International Working Group on Death, Dying and Bereavement.

Projekt med andra finansiärer

Nka medverkar tillsammans med Linnéuniversitetet och Linköpings universitet (som även leder projektet) i ett samverkansprojekt för utveckling av IKT-stöd till patienter och anhöriga till personer med hjärtsvikt. Projektet finansieras av Forte och Vetenskapsrådet.

Nka och Linnéuniversitetet har som medsökande beviljats ett sexårigt programbidrag av Forte för projektet UserAge, som handlar om brukarmedverkan. Nka:s del omfattar anhängas medverkan i forskning och utveckling. Projektet leds av Lunds universitet och övriga medsökande är Göteborgs universitet och Högskolan i Kristianstad.

Vidare medverkar Nka i följande Erasmus+ -projekt som finansieras av EU:

- Apps for carers, där Nka är koordinator. Projektet startade i november och det ska kartlägga utbudet av appar som kan fungera som stöd för anhöriga. Apparna ska även betygsättas av anhöriga.
- Palliare, som omfattar vård, omsorg och stöd till personer med demens samt deras anhöriga i den palliativa fasen av demenssjukdom. Projektet avslutades under hösten och erbjuder interprofessionella kurser online samt Community of Practice.
- Care2work, som handlar om unga vuxna med utländsk bakgrund och deras utmaningar avseende utbildning och yrkesliv. Under våren 2017 kommer Nka att publicera e-kurser som stöd och kompetensutveckling för unga omsorgsgivare.

Svenskt Demenscentrum (SDC)

Svenskt Demenscentrum (SDC) har under 2016 fortsatt verksamheten i organisationsformen Stiftelsen Svenskt Demenscentrum. Socialstyrelsen fördelade 5 700 000 kronor till SDC 2016.

Stiftelsen utgörs av ordförande Ewa Samuelsson, vice ordförande Torun Boucher samt Helena Bonnier, Maria Eriksdotter, Gunnel Färm och Ann-Charlotte Roupe. Under 2016 har styrelsen haft fyra protokollförda möten. Stiftelsens stiftare Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum och Stiftelsen Silviahemmet utser tre ledamöter vardera till styrelsen. Den löpande verksamheten sköts av en ledningsgrupp bestående av Wilhelmina Hoffman, Gunilla Nordberg och Olga Orrit. Ledningsgruppen har träffats var tredje vecka.

Under 2016 har det funnits totalt 7,75 ordinarie tjänster på SDC. Dessutom har 5 projektanställda medverkat i 4 olika projekt med andra finansiärer. SDC har även arvoderat konsulter och specialister.

Verksamhet 2016

Under 2016 har verksamheten vid SDC haft två fokusområden:

- Arbete för implementering av utbildningspaketet Nollvision i vård och omsorg
- Under året har SDC fortsatt att utbilda Nollvisionsambassadörer, för en demensvård utan tvång och begränsningar. Vid 11 tillfällen har 548 medarbetare i vård och omsorg utbildats. Nollvisionsambassadörerna arbetar runt om i landet och har erhållit material för fortsatt utbildning och implementering. Uppföljning av arbetet sker via enkäter och ett uppföljningsseminarium är planerat till den 31 mars 2017.
- Fortsatt uppföljning och arbete för spridning av webbutbildningar i Demens ABC plus-serien och av Checklista demens i dess två varianter Hemtjänst respektive Särskilt boende.
- Under året har alla webbutbildningar i Demens ABC-serien fått ökat antal användare och fortsatt att spridas i landet. En webbsupport har projektanställts för att ge stöd vid användning. En projektledare har varit anställd för arbetet med Checklista demens.

För att sprida information, kunskap eller forskningsresultat om demensområdet har SDC 2016 arbetat med webbutbildningar, centrumets webbportal, tryckt media, sociala medier, telefon, e-post, seminarier och konferenser. SDC anger att verksamhetens mål är ett demensvänligt samhälle.

SDC har sammanlagt nio egenproducerade och avgiftsfria webbutbildningar. Enligt SDC:s statistik hade användare av centrumets webbutbildningar 185 876 aktiva användarkonton vid slutet av 2016. Av dessa hade 128 981 påbörjat en eller flera av SDC:s webbutbildningar. Sammanlagt har dessa användare 139 652 diplom för att de har fått godkänt på det kunskapstest som är kopplat till respektive utbildning. Vanligast är att användarna endast gått en av SDC:s webbutbildningar men några har slutfört alla.

I enlighet med uppdraget tillhandahåller SDC den webbaserade utbildningen Jobba säkert med läkemedel, som kan nås via centrumets webbutbild-

ningsportal. Utbildningen har tagits fram av SKL och syftar till att ge grundläggande kunskaper inför delegering av läkemedelshantering i äldreomsorgen.

Demens ABC

Den webbaserade utbildningen Demens ABC bygger på Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom 2010. Utbildningen publicerades första gången 2010, och 2016 har spridning av utbildningen fortsatt. Utbildningen är avgiftsfri och öppen för alla. Till och med den 31 december 2016 hade utbildningen 119 516 registrerade användare varav 97 383 personer hade slutfört utbildningen. Det är en ökning med 23 203 nyregistrerade personer från 2015 och en ökning med 15 906 personer som slutfört utbildningen [2].

Demens ABC finns även i skriftlig version, Guiden, som publicerades första gången 2011 och i en reviderad version 2013. Samtliga kapitel kan även laddas ned från SDC:s webbplats. Under 2016 har SDC distribuerat totalt 6325 exemplar av Guiden.

Webbportalen

SDC:s webbportal uppdateras löpande med nyheter från SDC:s verksamhetsområden. Dessutom har SDC arbetat med att fylla på och uppdatera portalens huvudområden. De sex huvudområdena är liksom tidigare år:

- Fakta om demens
- Leva med demens
- Arbeta med demens
- Forskning
- Utbildning
- Publicerat

Under 2016 hade portalen 1 068 936 besök varav 598 173 unika användare, vilket är en ökning med 344 583 besök respektive 193 071 unika användare från 2015. Ett elektroniskt nyhetsbrev har distribuerats sex gånger 2016. Nyhetsbrevet har i dagsläget cirka 42 800 prenumeranter.

Sociala medier

SDC lanserade 2014 en podd om demens, Demenspodden, som kan nås via SDC:s webbplats, Youtube, Itunes och olika podcast-appar. Under 2016 publicerade podden 31 olika avsnitt och hade i snitt 1003 lyssnare per avsnitt. Det avsnitt som har haft flest lyssnare har spelats upp 3 313 gånger.

SDC finns även på Facebook och Twitter. SDC:s Facebooksida hade 1897 följare vid slutet av 2016. SDC:s Twitterkonto har 705 följare. Twitterflödet uppdateras kontinuerligt.

Under 2015 lanserade SDC två mobilappar. Appen Nollvision – Anhörig hade vid slutet av 2016 installerats på 3 354 enheter och appen Nollvision – Personal hade installerats på 5 857 enheter.

Skriftlig informationsspridning

SDC har två sidor i varje nummer av tidskriften Äldre i centrum, som utkommer fyra gånger om året. Swedish Brain Power, som är en forsknings-

satsning på neurodegenerativa sjukdomar, har informerat om sina aktuella forskningsprojekt på en av dessa sidor.

Under 2016 tog SDC fram ett faktablad om frontotemporal demens. På SDC:s webbplats finns i dagsläget sammanlagt 8 faktablad som kan laddas ner eller beställas i pappersform. Faktabladen finns tillgängliga på 13 språk och behandlar bland annat demens och anhörigvård.

I samarbete med Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa, Göteborg, och Silviahemmet tog SDC fram en skrift inom området sexualitet och demens. Skriften kommer att publiceras i mars 2017.

Information via telefon och e-post

Anhöriga, vårdpersonal, studenter inom olika utbildningar, vårdlärare, politiker, beslutsfattare och en del personer som nyligen erhållit demensdiagnos tar kontakt med SDC via telefon eller e-post med frågor om information eller forskningsresultat inom området demens. Alla medarbetare deltar i att besvara frågor och/eller hänvisa till rätt instans.

Seminarier och konferenser

Under året har SDC varit medarrangör och deltagit i ett flertal seminarier och konferenser:

- I februari arrangerade SDC en release av projektet Mötas i Musik på Musikhögskolan i Stockholm.
- I maj deltog SDC vid Silviahemmets 20-årsfirande.
- I maj deltog SDC som medarrangör vid Svenska Demensdagarna i Göteborg, där drygt 1500 personer verksamma inom demensområdet samlades.
- I juni deltog SDC i det internationella seminariet Dementia Forum X.
- I juli anordnade SDC, tillsammans med Äldrecentrum, en heldag i Almedalen under rubriken Kultur, mångfald och möjligheter för en åldrande befolkning.
- I september, för sjätte året i rad, anordnades konferensen Stockholms läns demensdag av Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Centrum för allmänmedicin, Kommunförbundet Stockholms län och SDC.
- I oktober anordnade SDC, tillsammans med Stockholms läns landsting, En dag för anhöriga, i Stockholm.
- I oktober genomfördes i Oslo, i samarbete med norskt och danskt demenscenter, den tredje nordiska ledarskapskonferensen i demensvård, God demensomsorg en fråga om ledarskap.
- I oktober genomfördes ett öppet hus i Äldreforskningens Hus tillsammans med Aging Research Center (ARC) och Äldrecentrum som samtidigt firade 30 år.
- I november deltog SDC som samarrangör för heldagskonferensen Vi blir också äldre – livsvillkor för personer med utvecklingsstörning. Samarbetspartner var Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (RBU) och Äldrecentrum.
- I november deltog SDC i releasen av materialet Det ska vara lätt att handla, framtaget på uppdrag av Myndigheten för delaktighet.
- Under året har utbildning av Nollvisionsambassadörer skett vid olika seminarier och på olika platser i landet vid 11 tillfällen.

Under 2016 har medarbetare från SDC även medverkat vid ett stort antal regionala konferenser och seminarier för olika yrkeskategorier, allmänhet och anhöriga runt om i landet. Sammanlagt har SDC medverkat vid 154 konferenser och seminarier och har därmed nått ut till 22 645 personer.

Övriga aktiviteter

SDC driver webbplatsen Ung Anhörig som vänder sig till ungdomar som har en förälder eller nära släkting med demenssjukdom. En Facebooksida är knuten till webbplatsen för att informera om nyheter inom demensområdet.

Kontakter och samarbeten i Sverige

SDC har ett väl utvecklat samarbete med olika aktörer och arbetar aktivt för att öka dessa kontakter och skapa fler nätverk inom demensområdet. Följande är exempel på kontakter och samarbeten som SDC har i Sverige:

- Socialstyrelsens grupp som arbetar med nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demens
- Socialstyrelsens grupp som ska ta fram underlag för en svensk demensstrategi
- Socialstyrelsens samordnare för äldrefrågor
- Nationellt kompetenscentrum anhöriga
- Riksförbundet FUB – gemensamma aktiviteter, konferenser
- Nätverket för demensfrågor i Stockholms läns landsting – medarrangör vid Stockholms läns demensdag
- Nationellt nätverk för demenssjuksköterskor – insamling av information samt informationsspridning; samtliga kommuner är representerade
- Demensförbundet – gemensamma seminarier, konferenser och aktiviteter
- Alzheimerfonden – gemensamma aktiviteter för spridning av kunskap om demenssjukdom genom seminarier, konferenser och andra aktiviteter
- Svenska nätverket för demenskunskap – medarrangör för Svenska Demensdagarna, ordförande är medarbetare i SDC
- Forum för kognitiva sjukdomar (FKS) – samarbete kring webbinformation
- Svedem – spridning av användningen av registret på alla vårdnivåer
- Forum for Elderly Care – bland annat genom den internationella plattformen Dementia Forum X
- Myndigheten för delaktighet – Äldreforskargruppen
- Migrationsskolan, Region Skåne – samverkan och samarbete, bland annat genom seminarium i Almedalen
- Riksföreningen för sjuksköterskan inom äldreomsorg – samverkan, en av SDC:s medarbetare sitter med i styrelsen.

Internationella kontakter och utbyten

- Det åttonde årliga mötet med Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse (Norge) och Nationalt Videnscenter for Demens (Danmark) ägde rum i Köpenhamn i februari. Vid mötet presenterade respektive centrum pågående arbeten. Frågor kring vård, omsorg, forskning, och utbildning diskuterades för gemensamma strategier framöver. Det planerades även inför den tredje gemensamma konferensen om ledarskap inom demensvård som därefter hölls i oktober i Oslo.

- SDC deltar i Nordiskt demensnätverk som drivs av Nordens Vårldscen-ter (NVC) med bidrag från Nordiska ministerrådet.
- Studiebesök har tagits emot från Japan, Danmark, Finland, Israel, Kina, Frankrike, Tyskland, Polen, Thailand och Kanada.
- Medarbetare från SDC har deltagit som talare vid konferenser i Tyskland, Norge och i Danmark.
- SDC har deltagit vid den årliga Alzheimer International-konferensen och i Alzheimer Europe-konferenserna som talare och med posterpresentation.

Projekt med andra finansiärer

Under 2016 har SDC medverkat i ett antal projekt med andra finansiärer. Av dessa har centrumet färdigställt följande projekt.

Mötas i musik

Mötas i musik är ett projekt som riktar sig till omvårdnadspersonal på demensboenden men även till hemtjänstpersonal, personal i sjukvården och anhöriga. Projektet, som bland annat har genererat en avgiftsfri webb utbildning, lanserades den 11 februari. Projektet genomfördes i samarbete med FoU Nordost och delfinansierades av Vinnova.

Språkstöd till Demens ABC

SDC och Äldrecentrum har i samarbete med Vård- och omsorgscollege tagit fram två utbildningsinsatser – dels ett språkstöd som riktar sig till personer som har svenska som andraspråk, dels en språkombudsutbildning. Projektet finansierades av Skolverket. Materialet lanserades den 11 februari.

Det ska vara lätt att handla

SDC har på uppdrag av Myndigheten för delaktighet tagit fram en skrift om demenssjukdom riktad till allmänheten – *När glömska är en sjukdom. Bra att veta om demenssjukdomar* – samt medverkat med underlag och manus till en informationsfilm till handlare samt ett informationsblad. Projektet lanserades av Myndigheten för delaktighet den 29 november.

Nollvision

I maj 2013 beviljade Socialdepartementet medel till SDC för att ta fram en vägledning för värdig vård och omsorg om personer med nedsatt beslutsförmåga. Uppdraget genomfördes i samarbete med Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet och Inspektionen för vård och omsorg. Projektet har resulterat i utbildningspaketet Nollvision – för en demensvård utan tvång och begränsningar. Utbildningspaketet består av en handbok, en webb utbildning, en anhörigskrift och två appar, där en app är riktad till anhöriga och en är riktad till personal. Det går att växla språk mellan svenska och engelska i båda apparna.

I utbildningspaketet lyfter SDC fram god omvårdnad och ger vårdpersonal och anhöriga kunskap och verktyg som kan förebygga och hantera svåra situationer vid till exempel tvångs- eller begränsningsåtgärder. Webb utbildningen Nollvision är avgiftsfri och öppen för alla. Under året publicerade SDC handboken även på engelska.

Sammanlagt har 548 Nollvisionsambassadörer utbildats runt om i landet. Utbildningar genomfördes gemensamt med Svenska Demensregistret (Sve-

dem) som samtidigt introducerade sin SÄBO-modul. Arbete och resultat följs upp via en enkät två gånger per år. Ett slutseminarium sker i Stockholm den 31 mars 2017. Därefter fortsätter uppföljningen via enkät. Vid slutet av 2016 fanns ingen ekonomisk täckning för ytterligare utbildning av Nollvisions-ambassadörer.

SDC har medverkat i följande pågående projekt.

Demens ABC Plus

Under 2016 har arbetet med webbutbildningen Demens ABC Plus fortsatt. Detta projekt påbörjades 2011 när Socialdepartementet beviljade särskilda medel till SDC för att utveckla utbildningsmaterial för olika grupper inom demensvård och omsorg. Demens ABC Plus innehåller webbaserade utbildningar till hela vårdkedjan och handböcker till olika målgrupper.

Utbildningarna lyfter samverkan i vårdkedjan, de nationella riktlinjerna samt kvalitetsregistret Svedem och BPSD-registret (beteendemässiga och psykiska symtom vid demens). SDC upprätthåller en dialog med Socialstyrelsen för att utbildningarna ska kunna samordnas med nya föreskrifter och allmänna råd inom området. Samtliga utbildningar inom Demens ABC Plus är avgiftsfria och tillgängliga för alla. Webbutbildningen Demens ABC Plus Anhöriga finns även tillgänglig via SDC:s utbildningsportal. Via portalen har 1 014 användare tagit del av webbutbildningen och den har även haft 5 411 sidvisningar på centrumets webbplats.

Åldrande demens och utvecklingsstörning

SDC och FUB tar fram dels ett arbetsmaterial riktat till målgruppen personer med utvecklingsstörning, och dels ett material för de som i sitt dagliga arbete möter och ger omsorg till målgruppen. Projektet finansieras med medel från Allmänna arvsfonden.

Stockholm stad 4 Star – pilotprojekt

Stockholm stad 4 Star är ett pilotprojekt för kunskapshöjning inom demensområdet i en stadsdel i Stockholm (Enskede–Årsta–Vantör) som utförs på uppdrag av Stockholm stad. Pilotprojektet innefattar en arbetsplatsförlagd utbildning i fyra steg. Utbildningen handlar om genomförande av Demens ABC, Demens ABC Plus Hemtjänst alternativt Demens ABC Plus Särskilt boende, Checklista demens Hemtjänst alternativt Checklista demens Särskilt boende samt Nollvision. Under året har 270 personer i hemtjänst och särskilt boende deltagit. Pilotprojektet följs upp av utredare från Äldrecentrum. Målet är en modell som kan skalas upp och användas över hela landet.

Palliation ABC

Under året har en mediepedagog på SDC medverkat för att skapa en webbutbildning som Demens ABC men för palliativ vård. Projektet genomförs på uppdrag av Betaniastiftelsen.

Demenskunskap för polis och väktare

SDC har tagit fram en skrift och en webbutbildning för polis och väktare. Projektet finansieras av Drottning Silvias Stiftelse för forskning och utbildning.

Handbok för dig som erhållit en demensdiagnos

Under året har SDC samarbetat med experter och personer som nyligen har erhållit en demensdiagnos för att ta fram en handbok. Projektet har finansierats av Drottning Silvias Stiftelse för Forskning och Utbildning.

Socialstyrelsens avslutande kommentarer

Mot bakgrund av centrumens verksamhetsberättelser finner Socialstyrelsen att såväl Nka som SDC har bedrivit en omfattande verksamhet inom sina respektive angelägna områden. Kompetenscentrumens redovisningar vittnar om bred kompetens, hög produktivitet och att Nka och SDC har fungerat som en samordnande nationell stödfunktion inom sina respektive områden. Båda centrumen har arbetat för att ta fram och på olika sätt sprida kunskap, informations- och utbildningsmaterial, forskning och utvärdering samt för att kunskapsutvecklingen ges en mer praktisk och tillämpbar inriktning. Dessutom har centrumen verkat för att utveckla och stärka utbildningar inom anhörig- respektive demensområdet. Socialstyrelsen kan konstatera att centrumens respektive verksamhet bedrivs i enlighet med angivet uppdrag.

Under 2016 har verksamheten vid Nka varit inriktad på implementering av anhörgstöd, konsultstöd, utveckling av metoder och verktyg, lättillgängliga kunskapskällor, kunskapsspridning och kunskapsutbyte, kunskapsstöd till personer med flerfunktionsnedsättning samt internationellt samarbete. Arbetet har bland annat resulterat i ett stort antal publikationer, en omfattande konferens- och utbildningsverksamhet samt ett antal projekt med externa finansiärer. Nka har även påbörjat ett arbete med att införa en systematisk kvalitetsuppföljning av sitt eget arbete.

Verksamheten vid SDC har fokuserat på implementering av utbildningspaketet Nollvision och på uppföljning och spridning av webbutbildningar i Demens ABC Plus-serien samt av Checklista demens i dess två varianter. Under året har centrumet även arbetat med en fortsatt spridning av webbutbildningen Demens ABC. SDC har kontinuerligt uppdaterat sin webbportal, där det även tillhandahåller den webbaserade utbildningstjänsten Jobba säkert med läkemedel. Under 2016 har SDC varit medarrangör och deltagit i ett stort antal konferenser och seminarier samt medverkat i ett flertal projekt med andra finansiärer.

Referenser

1. Nationellt kompetenscentrum Anhöriga och Svenskt Demenscentrum.
Socialstyrelsens bedömning av att långsiktigt säkerställa verksamheten.
Socialstyrelsen: Stockholm; 2015
2. Nationellt kompetenscentrum Anhöriga och Svenskt Demenscentrum.
Redovisning av verksamheten 2015. Socialstyrelsen: Stockholm; 2016

Bilaga 1. Ekonomisk redovisning

Nka

Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Redovisning av 2016 års statsbidrag från Socialstyrelsen

	Budget 2016 (tkr)	Uffall 2016 (tkr)	Anm.
Intäkter			
Statsbidrag SoS	9 500	9 500	1.
Övriga intäkter		519	2.
Summa intäkter	9 500	10 019	
Kostnader			
Personalkostnader	7 000	2 870	3.
Administration, lokal etc.		1 290	4.
Övriga rörelsekostnader	2 500	6 031	5.
Summa kostnader	9 500	10 191	
Resultat	0	-172	6.

1. Statsbidrag från Socialstyrelsen
2. Intäkter från försäljning, kostnadsersättning samt bidrag.
3. Personalkostnader inklusive sociala avgifter, pensionsavsättningar och andra avtalsenliga ersättningar.
4. Kostnad för lokal, utrustning, arbetsplatser, IT, telefoni, kontorsmaterial, administration etc.
5. I övriga kostnader ingår kostnader för inhyrd personal för genomförande av uppdraget samt produktion av kunskapsöversikter, inspirationsmaterial, rapporter, utveckling av webb utbildning, arbete med teknisk plattform, referensbibliotek, information och deltagande vid mässor, konferenser etc.
6. Årets negativa resultat -172 tkr balanseras till 2017.

Bilaga 2. Ekonomisk redovisning

SDC

Stiftelsen Svenskt Demenscentrum (SDC)

Redovisning av 2016 års statsbidrag från Socialstyrelsen

	Budget 2016 (tkr)	Uffall 2016 (tkr)	Anm.
Intäkter			
Statsbidrag SoS	5 700	5 700	1.
Överfört från 2015	585	585	2.
Summa intäkter	6 285	6 285	
Kostnader			
Personalkostnader	4 125	5 200	3.
Administration	900	1 383	4.
Rörelsekostnader	800	1 373	5.
Summa kostnader	5 825	7 956	
Resultat	-125	-1671	6.

1. Erhållet statsbidrag från Socialstyrelsen.
2. Medel överförda från 2015 som avser tidigare beviljade statsbidrag.
3. Personalkostnader inklusive sociala avgifter, pensionsavsättningar och andra avtalsenliga ersättningar. Högre än beräknat då utöver högre lönekostnader en engångspremie (846 977 kronor) för pensionsförsäkring till KPA pension för 2013–2016 belastar årets resultat.
4. Kostnader för lokal, utrustning, arbetsplatser, IT, kommunikation, kontorsmaterial, ekonomisk redovisning och revision. Högre kostnader än beräknat på grund av ökade behov för slutförande av produktionen och att kostnad för utbildningsplattformen har ökat på grund av det ökande antalet användare.
5. Här ingår kostnader för framtagande av informationsmaterial, faktablad, informationsbrev, kostnader för Demens ABC och produktion av Demens ABC plus utbildningarna, musikprojektet, annonsering, deltagande i mässor och konferenser. Högre kostnader än beräknat på grund av den omfattande produktionen.
6. Årets resultat balanseras till år 2017.

Bilaga 3. Publikationer Nka

Rapport av Nationellt kompetenscentrum anhöriga, Nka, på uppdrag av Utredningen nationell kvalitetsplan i äldreomsorgen

- Kvalitet i äldreomsorgen från ett anhörigperspektiv, Magnusson, L., Hanson, E., Larsson Skoglund, A., Ilett, R., Sennemark, E., Barbabella, F. & Gough, R. Rapport av Nationellt kompetenscentrum anhöriga, Nka, på uppdrag av Utredningen nationell kvalitetsplan i äldreomsorgen (S 2015:3)

Kunskapsöversikter

- Anhöriga till äldre personer med psykisk ohälsa. Ericsson, I., Persson, M., & Hanson, E. Kunskapsöversikt 2016:1
- Anhöriga som ger insatser till närstående med stroke. En kunskapsöversikt som beskriver olika stödprogram för anhöriga. Månsson Lexell, E. Kunskapsöversikt 2016:2
- Anhöriga som kombinerar förvärvsarbete och anhörigomsorg. Uppdaterad version. Sand, A-B. Kunskapsöversikt 2016:3
- Individualisering, uppföljning och utvärdering av stöd till anhöriga. Uppdaterad version, Winqvist, M. Kunskapsöversikt 2016:4

Kunskapsöversikter om anhöriga till personer med funktionshinder – serie på 10

- Sammanfattning: Anhöriga till personer med funktionsnedsättning. Gough, R. Kunskapsöversikt 2013:9.

Rapporter

- Utvärdering av Blandade Lärande Nätverk. Andra halvåret 2014 till år 2015. Ewertzon, M. Nka Rapport 2016:1.
- Stöd till anhöriga. Erfarenheter från åtta kommuner 2010–2013. Slutrapport. Winqvist, M., Magnusson, L., Beijer, U., Göransson, S., Takter, M., Tomazic, D. & Hanson, E. Rapport 2016:2.

Kunskapsöversikter och rapporter om Barn till anhöriga

- Unga omsorgsgivare med minoritets- och utländsk bakgrund, en Svensk rapport, Care2Work Erasmus + KA2 Projekt, (2016) Nordqvist, E, Eliasson, C. & Hanson, E. Nationellt kompetenscentrum anhöriga.
- Barn till föräldrar med cancer – hur många berörs och vilka är konsekvenserna i ett livsloppsperspektiv? Berg, L & Hjern, A, BSA 2016:1, Nka, Linnéuniversitetet.
- Samverkan kring gravida med missbruksproblem: En studie av Mödra-Barnhälsovårdsteamet i Haga. Heimdahl, K. & Karlsson P. BSA 2016:2, Nka, Linnéuniversitetet

- Interkulturellt perspektiv på stöd till barn som anhöriga. Ett diskussionsunderlag. BSA 2016:3. Nka, Linnéuniversitetet.
- Stödprogram riktade till barn och/eller föräldrar när en förälder missbrukar alkohol eller andra droger – en kunskapsöversikt. Järkestig-Berggren, U. & Hanson, E. BSA 2016:4, Nka, Linnéuniversitetet.
- Effekter av anknytningsbaserade interventioner för yngre barn och deras omvårdnadspersoner – en kunskapsöversikt, Bergman, A-S & Hanson, E. BSA 2016:5, Nka, Linnéuniversitetet.
- Barn och unga som utövar omsorg. Nordenfors, M., & Melander, C. BSA 2016:6. Nka, Linnéuniversitetet.

Artiklar

- Järkestig-Berggren, U., & Hanson, E. (2016). Children as next of kin: A scoping review of support interventions for children who have a parent with a serious physical illness. *Child Care in Practice*, 22(3), 277-295.
- Tolson, D., Fleming, A., Hanson, E., Abreu, W., Lillo Crespo, M., MacRae, R., Jackson, G., Hvalic Touzery, S., Routasalo, P. & Holmerová, I. (2016). Achieving Prudent Dementia Care (Palliare): An International Policy and Practice Imperative. *International Journal of Integrated Care*, 16(4), 18.
- Hanson, E., Hellström, A., Sandvide, A., Jackson, G., MacRae, R., Waugh, A., Abreu, W. & Tolson, D. (2016). The extended palliative phase of dementia- an integrative literature review. *Dementia: the International Journal of Social Research and Practice*, DOI: 10.1177/1471301216659797
- Andersson, A, Erlingsson, C, Magnusson, L. & Hanson, E. (2016). The experiences of working carers of older people regarding access to a web-based family care support network offered by a municipality. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, DOI: 10.1111/scs.12361
- Hanssen, H, Norheim, A. & Hanson, E. (2016). How can web-based training facilitate a more carer friendly practice in community-based health and social care services in Norway? Staff experiences and implementation challenges, *Health & Social Care in the Community*, DOI: 10.1111/hsc.12343
- Ericson, L, Magnusson, L, Hovstadius, B. Societal costs of fetal alcohol syndrome in Sweden. *Eur J Health Econ* (2016) DOI: 10.1007/s10198-016-0811-4]

Pågående publikationer, kunskapsöversikter, rapporter och artiklar

- Utvärdering av Blandade Lärande Nätverk. År 2009 till första halvåret 2014. Ewertzon, M. Rapport publiceras våren 2017.
- Anhöriga inom palliativ hemsjukvård., Hellström, I., Sandberg, J., Öhlén, J. Ersta Sköndal högskola, & Hanson, E, Nka. Kunskapsöversikt. Manus klart för publicering april 2017.
- Utvärdering av Blandade Lärande Nätverk - intervjustudie, Sennemark E, Nka. Manus klart för layout och publicering mars 2017.

- Anhörigas egna berättelser, Gough, R. Manus, planerad publicering augusti 2017.
- Systematisk uppföljning. Pauline Johansson, Åsa Carlsund, Ulf Hammare, Ingela Furenbäck, Marie Golsäter, Anna Melke och Ann-Christine Andersson, Rapport i manus publiceras våren 2017
- Stöd till ofödda och späda barn, Stockholms Universitet. Kartläggning.
- Fördjupningsstudie stöd för ofödda och späda barn, Stockholms Universitet. Kartläggning.
- Utvärdering av utvecklingsarbete med samordnade insatser, Uppsala Universitet. Rapport.
- Neuropsykiatriska svårigheter och föräldraskap, Uppsala Universitet. Kunskapsöversikt.
- Beardslees familjeintervention och Föra barn på tal – utvärdering med kontrollgrupp, Göteborgs Universitet.
- Bergman, A-S., & Hanson, E. (re-submitted, January 2017). When a parent dies - a systematic review of the effects of support programs for parentally bereaved children and their caregivers. 'BMC Palliative Care' Journal.
- Andersson, S., Magnusson, L. Erlingsson, C. & Hanson, E. (Submitted- February 2017). An integrative literature review of Information and Communication Technology based support services for working carers of older people, International Journal of Care and Caring.
- Ewertzon, M., Magnusson, L., & Hanson, E. (In progress). Support measures for family members of adults with mental illness: a literature review. Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing.
- Bergström, A., & Hanson, E. (Provisionally accepted, submitted minor revisions- January 2017). Carer support via new technology- an integrative literature review. Technology and Disability.
- Carlsund, Å., Johansson, P., Hammare, U., & Hanson, E. (submitted). Support to children as next of kin - group leaders' and managers' perspectives within non- profit organizations in Sweden
- Furenbäck, I., Johansson, P., & Denvall, V. (submitted). Systematisk uppföljning inom socialtjänsten; lärdomar från ett projekt.
- Hammare, U., Carlsund, Å., Johansson, P., & Denvall, V. (in manus). Evidence Based Practice as a Marketing Tool – Socially Oriented Non-profit Organizations in the Swedish Civil Society.

Bilaga 4. Publikationer SDC

- 2010 För vems skull? Om tvång och skydd i demensvården. Denna bygger på arbetet med kartläggning av tvång- och begränsningsåtgärder i demensvården. 1 374 ex. har beställts och skickats ut och boken är nu tryckt i en andra upplaga.
- 2011 Guiden till Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Utkom i en något reviderad version 2013. Innehåller de viktigaste rekommendationerna för det praktiska vård- och omsorgsarbetet. Boken har sedan lanseringen beställts och skickats ut i 6 325 ex.
- 2013 Vad kan Sverige lära? Tvingande skyddsåtgärder i Norge, England och Holland. Erfarenheter av lagstiftning och utbildningar inom vård och omsorg om personer med demenssjukdom. Boken har beställts och skickats ut i 73 ex.
- 2014 Om demenssjukdom för biståndshandläggare – En handbok från Svenskt Demenscentrum. Sedan maj 2014 har 792 ex. har beställts och skickats ut.
- 2014 Om demenssjukdom för hemtjänsten – En handbok från Svenskt Demenscentrum. Sedan augusti 2014 har 824 ex. beställts och skickats ut.
- 2014 Om demenssjukdom för anhöriga – En handbok från Svenskt Demenscentrum. Sedan december 2014 har 1 024 ex. beställts och skickats ut.
- 2015 Om demenssjukdom i särskilt boende – En handbok från Svenskt Demenscentrum. Sedan juli 2015 har 482 ex. beställts och skickats ut.
- 2015 Nollvision – För en demensvård utan tvång och begränsningar – En handbok från Svenskt Demenscentrum. Sedan april 2015 har 1 874 ex. beställts och skickats ut.
- 2015 Nollvision – För en demensvård utan tvång och begränsningar – En anhängskrift från Svenskt Demenscentrum. Sedan april 2015 har 6 963 ex. beställts och skickats ut.
- 2016 Språkstöd till Demens ABC – En arbetsbok för att kunna ta till sig innehållet i Demens ABC utbildningen på nätet och samtidigt lära sig mer om det svenska språket. Sedan februari 2016 har 229 ex. beställts och skickats ut.